

Distansdeltagande i föreningsmöte

JHL:s anvisningar och rekommendationer

JHL/Organisationssektionen/24.1.2013

Inledning

Den nya föreningslagen gör det möjligt att ta i bruk distansdeltagande i föreningsmöten. Samma möjlighet ger JHL:s och dess föreningsars stadgar, som trädde i kraft strax efter att den reviderade föreningslagen hade godkänts.

Det är uttryckligen fråga om en möjlighet. Det finns inget slags tvång eller skyldighet att utnyttja distansdeltagande. Det finns ändå i JHL föreningar som skulle kunna effektivisera sin verksamhet och som skulle kunna gynnas av att utnyttja möjligheten. Till den delen är det skäl att överväga saken med öppet sinne.

I praktiken är distansdeltagande förknippat med hinder och besvärligheter. Exempelvis konstateras det i 17 § 1 mom. i föreningslagen: *”Sådant deltagande förutsätter att deltaganderätten och riktigheten av rösträkningen kan kontrolleras på ett sätt som kan jämföras med de förfaranden som iakttas vid vanliga föreningsmöten.”* En delorsak är att distansdeltagande ännu är ett ungt och oprövat fenomen. Problemen minskar i takt med att man får mera erfarenhet.

Problem kan ändå förebyggas med god praxis och genom att man tänker igenom saken i förväg. Av den anledningen har JHL utarbetat dessa anvisningar, som föreningarna förväntas följa.

Det är att rekommendera att det alltid finns en omröstnings- och valordning i omröstnings- och valsituationer. Frågans betydelse understryks då man använder distansdeltagande. Om omröstning förrättas genom datakommunikation eller motsvarande, ska saken vara godkänd också i omröstnings- och valordningen.

Möjligheten att hålla distansmöte

Beträffande distansdeltagande måste det påpekas att föreningen alltid ska hålla ett fysiskt möte och detta möte ska äga rum på ett ställe. Det är i praktiken inte möjligt att mötet skulle hållas samtidigt i både Helsingfors och i Åbo – även om det vore möjligt att ordna med en förbindelse mellan dessa platser till exempel genom videokonferens. Det ska alltid finnas en plats dit medlemmen kan komma för att utnyttja sina medlemsrättigheter.

1. Beslut i ärendet – möjliggörande av distansdeltagande

Föreningens styrelse ska fatta beslut om utnyttjande av distansdeltagande (10 § 2b-punkten föreningsstadgarna). Samtidigt ska den fatta beslut om vilka ärenden möjligheten till distansdeltagande gäller. Likaså måste styrelsen besluta huruvida det är tillåtet att delta före mötet eller/och under mötet.

Det är också skäl för styrelsen att bestämma hur deltagandet sker tekniskt.

2. Möteskallelse

Då man utnyttjar möjligheten till distansdeltagande, ska denna möjlighet nämnas i möteskallelsen.

I kallelsen ska det också nämnas huruvida deltagande är tillåtet under mötet och/eller före mötet.

Man ska be distansdeltagarna meddela i förväg att de deltar per distans, så att man ska kunna förbereda sig.

Distansdeltagandets inverkan på hur mötet leds

Distansdeltagande i ett möte förändrar inte mötets karaktär i grunden. Ett möte är alltså verksamhet vars syfte är beslutsfattande. Det är verksamhet som leds och där man agerar i enlighet med god mötessed och föreningslagen samt stadgarna.

Arbetet med att leda mötet och mötets gång kan ändå förändras på ett avgörande sätt på grund av distansdeltagandet.

När det gäller skötseln av ordförandens uppgifter är det på sin plats att till den del saken gäller distansdeltagande fatta ett särskilt beslut om ordningsstadga för mötet. I ordningsstadgan kan man bland annat reglera turordningen för yttranden, bevarandet och upprätthållandet av ordningen på mötet, konstaterandet av jäv och övervakningen av eventuell beslutförhet osv.

Mötesordföranden ska sörja för att ge ordet, inklusive svarsreplik, till deltagare som ber om det, konstatera diskussionen avslutad och omröstningsförslagen, följa diskussionens gång och vara redo att ingripa i den. Mötesordföranden ska beakta både dem som är på plats på mötesplatsen och distansdeltagarna samt säkerställa att alla kan följa och delta i mötet.

Det kan visa sig mycket besvärligt att göra anteckningar och att följa vem som ber om ordet. Det är på sin plats att överväga att välja fler än en sekreterare för att hjälpa ordföranden, åtminstone om det är många som deltar per distans.

I fråga om deltagande off-line (i förväg) är det skäl att behandla till exempel frågan om när det är tillåtet att delta i förväg, hur yttrande- och rösträtten eventuellt begränsas, hur man går till väga i fall av tekniska störningar och huruvida det är tillåtet att annullera en omröstning.

I fråga om deltagande on-line (under mötet) ska ordföranden sörja för att mötesdeltagarnas identitet konstateras. Om ett meddelande har avsänts per post, räcker avsändarens underskrift, och i fråga om e-postmeddelanden är det tillräckligt att meddelandet kommer från deltagarens e-postadress.

I det fallet att man tillåter deltagande off-line, är det väsentligt hur man räknar de röster som har avgetts i förväg och hur omröstningsresultatet offentliggörs. Man kan jämföra med rösträkningen i samband med riksdagsval, där resultatet av förhandsrösterna offentliggörs förs då vallokaler har stängts.

De i förväg avgivna rösterna får alltså inte offentliggöras någonstans förrän man har röstat eller förrättat val på mötet.

Tekniska hjälpmedel

Formulering enligt vilken beslutsmakt får utövas genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel lämnar öppen frågan om vilket slags teknik som används. Det finns många slags alternativ, och datateknikens utveckling har ingalunda stannat upp. I alla alternativ kräver utövandet av beslutsmakt genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel i allmänhet mera omfattande förberedelser än i fråga om poströstning.

Användningen av tekniska redskap understryker ordförandens roll ytterligare. Han eller hon måste se till att yttrandena och omröstningarna sköts sakligt oavsett vilka redskap som är i användning.

Föreningens möte kan utnyttja till exempel snabbmeddelandeprogram över internet så som MSN Messenger eller telefontjänsten Skype. Med utnyttjande av dessa program är det möjligt för deltagarna att samtidigt kommunicera virtuellt med varandra. Tjänster som samtidigt förmedlar bild och ljud är redan en realistisk möjlighet. Det finns flera sådana tjänster på marknaden, både kommersiella och icke-kommersiella.

Rätt att delta

Utgångspunkten är den att varje föreningsmedlem har rätt att delta i föreningens möte under hela dess gång.

Deltagande on-line innebär att förbindelsen ska vara tillgänglig under hela den tid som deltagandet pågår. Om förbindelsen bryts av orsaker som beror på mötesarrangören, får man inte fortsätta mötet åtminstone tills förbindelsen har återställts. Om avbrottet beror på mötesdeltagaren, är ansvaret hans eller hennes.

Deltagande off-line är med tanke på störningar tryggare, eftersom deltagaren alltid har möjligheten att komma personligen till mötet. I ett sådant fall ska man ändå fundera på vad man borde göra, om någon som har deltagit i förväg ändå deltar i mötet eller om hans/hennes röstningsbeteende ändras.

När det gäller rätten att delta, kan man inte förutsätta mera än då man utreder rätten att delta i poströstning. I oklara fall torde det återstå att åberopa det bevismaterial som uppvisas, då man bedömer huruvida rätten att delta utretts på ett sätt som är jämförbart med ett normalt möte.

Korrekt rösträkning

Man måste också kunna bevisa att rösträkningen har skett korrekt på ett sätt som är jämförbart med ett normalt möte. Det största problemet är här att bevara rösthemligheten.

Med den teknik som för närvarande står till förfogande verkar man vara tvungen att utesluta möjligheten till telefon- och videokonferens, då saken gäller val, eftersom

tryggandet av valhemligheten i dessa fall skulle kräva avsevärda specialarrangemang. Också då andra metoder brukas, ska man säkerställa att valhemligheten kan bevaras.

Rekommendationer:

1. Frågor i anslutning till distansdeltagande antecknas i möteskallelsen så noga som möjligt.
Exempel:

”Det är tillåtet att delta i detta föreningsmöte med utnyttjande av möjligheten till distansdeltagande, då verksamhetsplanen behandlas.

Dokumentet och presentationen finns till påseende i mötestjänsten Anymeeting. Mötestjänsten möjliggör också att man ställer frågor och att man yttrar sig.

Mera detaljerade anvisningar om användningen av tjänsten ingår i en bilaga till möteskallelsen och finns på föreningens webbplats.

De som har för avsikt att utnyttja möjligheten till distansdeltagande bes lämna meddelande om detta till föreningens sekreterare (kontaktinformation).”

Det sägs alltså i möteskallelsen att man får delta i mötet per distans och uttryckligen under mötet (*då verksamhetsplanen behandlas*). Dessutom har det sagts hur deltagandet äger rum och var man hittar mera detaljerade anvisningar.

2. Om förbindelsen bryts under mötets gång och man inte genast kan verifiera att orsaken ligger hos operatören, ska de som leder mötet (ordföranden + sekreteraren/sekreterarna) avgöra frågan och tillvägagångssättet för mötets fortsättning.
3. Om det är tillåtet att rösta före mötet, ska man följa följande anvisningar:
 - a. Man offentliggör inte resultatet av förhandsrösterna förrän de som deltar online och/eller de som fysiskt deltar i mötet har avgett sin röst.
 - b. Om rösten eller annan motsvarande åtgärd har lämnats före mötet och objektet för åtgärden ändras, ska det fastställas i val- och omröstningsordningen att rösten förkastas. På samma sätt går man till väga, om den som deltagit i förväg ändå deltar i mötet.
4. Då man tillåter distansdeltagande i situationer med omröstning och val, ska frågan också alltid avgöras genom en särskild omröstnings- och valordning.

Mötets arbetsordning eller omröstnings- och valordning ska reglera åtminstone frågor:

(deltagande online, det vill säga under mötet):

- turordning för yttrande, bevarande och upprätthållande av ordningen på mötet, konstaterande av jäv och övervakning av möjlig beslutförhet

(deltagande off-line, det vill säga före mötet):

- vilken tid före mötet distansdeltagande kan äga rum
- hur yttrande- och rösträtten möjligen begränsas
- tillvägagångssätt i fall av teknisk störning

- huruvida en omröstning kan annulleras
 - hur en person som har röstat kan delta i mötet och yttra sig där
 - hur man förhåller sig förhandsröster, om nya kandidater uppställs på mötet
 - hur man ordnar med hemlighet vid räkningen av förhandsrösterna.
5. Rätten att delta konstateras så att det vid användning av e-post räcker att e-posten har avsänts från vederbörande persons adress.

Då ljud eller bild eller bägge förmedlas, identifieras personen på basis av medlemsnumret.

Medlemsnumret används för identifikation också vid deltagande som sker före mötet.

Omröstnings- och valordning för höstmöte vid Exempelby JHL

1. Föreningens styrelse har godkänt denna omröstnings- och valordning på sitt möte xx.xx.xxxx, och den gäller föreningens ordinarie årsmöte xx.xx.xxxx.
2. I detta möte är det tillåtet att delta också med utnyttjande av ett datatekniskt hjälpmedel. Rätten att distansdelta föreligger både före och under mötet.

Före mötet får man delta i behandlingen av följande ärenden:

- Verksamhetsplanen
- Budgeten

Man får delta i behandlingen av dessa punkter genom att lämna förslag som gäller dem till föreningens sekreterare (kontaktinformation) under tvåveckors perioden xx.xx–xx.xx.xxxx. Förslagen behandlas på föreningens möte i enlighet med normal mötespraxis.

Under mötet får man delta i behandlingen och beslut av alla ärenden med undantag av eventuella val. Enbart de föreningsmedlemmar som är fysiskt närvarande får delta i val.

Deltagande i mötet sker med utnyttjande av mötestjänsten anymeeting.com, där man kan se dokument och mötesplatsen i bild. Också omröstning sker genom att utnyttja sagda tjänst.

3. Mötets ordförande har rätt att begränsa yttrandenas längd, om det börjar vara besvärligt att behärska mötet.

Mötet väljer en extra, teknisk sekreterare, som svarar för att följa distansförbindelsen och som hjälper ordföranden med att fördela ordet.

Rätten att delta konstateras för distansdeltagandets vidkommande på samma sätt som på mötesplatsen. Om deltagaren erkänt är medlem i föreningen, är saken klar. I annat fall kan man verifiera rätten antingen genom att visa upp sitt medlemskort via förbindelsen eller genom att visa att förbindelsen har skapats genom utnyttjande av medlemmens e-post.

4. Ifall av teknisk störning försöker man primärt återställa förbindelsen. Om man på mötet ändå inte kan fastställa att störningen beror på mötesarrangören, fortsätter mötet, fastän det inte skulle gå att återställa förbindelsen. Om störningen beror på mötesarrangören, avbryts mötet, tills förbindelsen har återställts.
5. Vid omröstning avges rösterna genom handuppräckning på mötesplatsen och med utnyttjande av röstningsfunktionen i tjänsten anymeeting.com.